

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН СУДЬЯЛАР КОЛЛЕГИЯСЫНЫН
АНЫКТАМАСЫ**

Азимбек Анаркулович Бекназаровдун кайрылуусун өндүрүшкө кабыл
алуудан баш тартуу жөнүндө

2023-жылдын 28-декабры

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясынын төмөнкү курамы: К.Дж. Кыдырбаев, Ч.А. Айдарбекова, Л.Ч. Жолдошева, катчы С.А. Джолгокпаеванын катышуусу менен Азимбек Анаркулович Бекназаровдун кайрылуусун карап чыгып, төмөнкүлөрдү

Т А П Т Ы:

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна 2023-жылдын 14-декабрында А.А. Бекназаровдун Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза процессуалдык кодексинин 67-беренесинин 4, 6-бөлүктөрүн, 283-беренесинин 4, 7-бөлүктөрүн, 401-беренесинин 2-бөлүгүн Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 23, 61 жана 100-беренелерине карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

А.А. Бекназаровдун пикиринде, Бишкек шаарынын Биринчи май райондук сотунун судьясы М.Р. Сыдыков (мындан ары – судья М.Р. Сыдыков) арыздануучуга жана башка жарандарга карата козголгон кылмыш ишин кароодо, алардын Конституцияда, мыйзамдарда жана эл аралык укуктун жалпы таанылган ченемдеринде жана принциптеринде бекитилген укуктарын мыйзамсыз аракеттери жана чечимдери менен бузган.

Арыз ээси судья М.Р. Сыдыков аталган кылмыш ишти өз өндүрүшүнө 2023-жылдын 15-июнунда кабыл алып, айыпталуучуларды иштин

материалдары менен таанышууга, айрым документтердин көчүрмөлөрүн алууга толук мүмкүнчүлүк бербегенин белгилейт.

Ошондой эле, аталган судья Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза процессуалдык кодексинин (мындан ары – КЖПК) 46, 281 жана 283-беренелерин одоно бузуу менен соттук териштирүүнүн мөөнөтүн үч жолу узартып, аны негизсиз жабык өткөргөн, бул, өз кезегинде, ишти жабык жыйналышта угууга мыйзамда каралган учурларда гана жол берилет деп орноткон Конституциянын 100-беренесине жана КЖПКтын 291-беренесинин талаптарына ылайык келбестигин көрсөткөн.

Кайрылуу субъектисинин пикиринде, судьянын мындай аракеттери аларга даттануу келтирүүнүн тартиби КЖПКта көрсөтүлбөгөнү жана КЖПКтын 283-беренесинин 7-бөлүгүнө ылайык соттук териштирүүнүн мөөнөтүн узартуу жөнүндө соттун чечими даттанууга жатпайт деген ченемдик жобосу менен шартталган. Демек, бул жагдай Конституциянын 61-беренесине ылайык келбейт жана адам укуктары жана эркиндиктери судьялар тарабынан негизсиз бузулушуна жана чектелишине алып келди деп эсептейт.

А.А. Бекназаров 2023-жылдын 23-августунда жана 20-ноябрында судья М.Р. Сыдыков кылмыш иштин натыйжасына түздөн-түз кызыкдар деп болжолдоп, соттук отурум башталганга чейин жазуу түрүндө аны четтетүүнү билдирген, бирок бул маселе каралган эмес деп белгилейт. КЖПКтын 67-беренесинин 4, 6-бөлүктөрүнө ылайык, судьяга карата берилген четтетүү, ошол судьянын өзү тарабынан каралат, карабай койсо же ал чыгарган чечимге (токтомго) дароо апелляциялык тартипте даттануу берилбейт. Ага даттануу иш боюнча жыйынтыктоочу чечим менен бирге берилет.

Арыздануучунун пикиринде, судьяга билдирилген четтетүүнү судьянын өзү караганы, аны канааттандырбай же карабай калса да, четтетүү билдирген айыпталуучунун кылмыш ишин аягына чейин кароо мүмкүнчүлүгү ошол судьяга эле калтырылышы же ал чыгарган токтомго дароо апелляциялык тартипте даттануу укугун караштырбаган КЖПКтын 67-беренесинин 4, 6-бөлүктөрү Конституциянын 61-беренесине ылайык келбейт. Судьяга

билдирилген четтетүү башка калыс судья тарабынан каралып, ал боюнча чыгарылган токтому апелляциялык тартипте даттануу мүмкүнчүлүгү КЖПКта аныкталса, калыстык болмок деп эсептейт.

Арыз ээси Конституциянын 23-беренесинин 1-бөлүгүнө шилтеме жасап, ага ылайык адам укуктары жана эркиндиктери ажыратылгыс жана алар ар бир адамга төрөлгөндөн баштап таандык. Алар абсолюттук, ажыратылгыс жана кимдир бирөөнүн кол салуусунан мыйзам жана сот аркылуу корголгон деп белгилейт. Ар бир адамга өзүнүн Конституцияда, мыйзамдарда, Кыргыз Республикасы катышуучусу болуп саналган эл аралык келишимдерде, эл аралык укуктун жалпыга таанылган принциптеринде жана ченемдеринде каралган укуктарын жана эркиндиктерин сот аркылуу коргоого кепилдик берилет (Конституциянын 61-беренесинин 1-бөлүгү).

А.А. Бекназаров Адам укуктарынын Жалпы декларациясы жана Атуулдук жана саясий укуктар жөнүндө эл аралык Пактыга ылайык, адамдын укуктары эч кандай басмырланбашы жана негизсиз чектелбеши керек экендигин белгилейт.

Жогоруда баяндалгандын негизинде, арыздануучу талашылып жаткан ченемдерди конституциялык эмес деп таанууну суранууда.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясы кайрылууну жана ага тиркелген материалдарды изилдеп чыгып, “Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” конституциялык Мыйзамдын 30-беренесинин 2-бөлүгүнүн негизинде текшерүү жүргүзгөн судья-баяндамачы К.Дж. Кыдырбаевдын маалыматын угуп, төмөнкү тыянакка келди.

Судьялар коллегиясы кайрылууну кабыл алуу же кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө маселени чечүүдө, анда коюлган маселелердин конституциялык сот өндүрүшүнө жол берилгендигине жана анын “Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” конституциялык Мыйзамдын талаптарына ылайык келүүсүнө таянат.

Конституциялык контролдун укуктук маңызы болуп, конституциялык принциптерге жана орнотмолорго каршы коомдук мамилелерди укуктук жөнгө салууну тастыктаган укуктук мүнөздөгү ынандыруучу жүйөлөрдүн болуусунда ченемдик укуктук актылардын же алардын бөлүктөрүнүн Конституциянын талаптарына ылайык келүүсүн текшерүү саналат.

Ушуга байланыштуу, “Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” конституциялык Мыйзамда Конституциялык сотко болгон кайрылууну тариздөөгө жана арыздануучу койгон маселе боюнча анын көз карашын негиздөөгө болгон бир катар талаптар караштырылган (19, 26, 27, 28 жана 30-беренелер).

Жогоруда аталган конституциялык Мыйзамдын 27-беренесинин 4-бөлүгүнүн 9-пунктуна ылайык, арыздануучу өз кайрылуусунда ал койгон маселе боюнча көз карашын жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын тиешелүү ченемдерине шилтеме жасалган укуктук негиздемесин көрсөтүүгө милдеттүү. Бул талап арыздануучунун жүйөлөрү фактологиялык эле эмес, укуктук мүнөздө дагы болуп, конституциялык орнотмолор менен тутумдук байланышта туруп жана аны менен талашылып жаткан укуктук ченемдердин жөнгө салуучулук таасиринин конституциялуулугунда аныксыздыкты пайда кылышы керек дегенди билдирет.

Ал эми А.А. Бекназаровдун кайрылуусунда талашылып жаткан ченемдер менен Конституциянын тиешелүү ченемдеринин арасында тутумдук укуктук байланыш жок экени көрүнөт. Арыздануучу укуктук мүнөздөгү эмес фактологиялык жүйөлөрдү, тактап айтканда, судьянын өндүрүшүндө болгон кылмыш ишине карата анын компетенттүүлүгүн, ал кабыл алган соттук актыларынын мыйзамдуулугун, процессуалдык ченемдерди колдонуу тажрыйбасындагы мыйзам бузууларды жана башка ушул сыяктуу маселелерди баяндаган. Ал божомолдогон кылмыш-жаза процессуалдык ченемдерин бузуу фактыларын кароо жалпы юрисдикциядагы соттордун ыйгарым укуктарына түздөн-түз кирет жана мындай жагдай талашылып

жаткан ченемдердин Конституциянын жоболоруна шайкеш келүү маселесиндеги аныксыздыкты тастыктабайт.

“Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” конституциялык Мыйзамдын 30-беренесинин 3-бөлүгүнүн 1-пунктунун талабына ылайык, эгерде кайрылуу формасы жана мазмуну боюнча аталган конституциялык Мыйзамдын талаптарына ылайык келбесе, ошондой эле кайрылууда билдирилген талап Конституциялык сотко караштуу болбосо, судьялар коллегиясы кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартат.

Жогоруда баяндалгандын негизинде, “Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 30-беренесинин 2-бөлүгүн, 3-бөлүгүнүн 1, 4-пункттарын жана 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясы

А Н Ы К Т А Д Ы:

1. Азимбек Анаркулович Бекназаровдун Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза процессуалдык кодексинин 67-беренесинин 4, 6-бөлүктөрүн, 283-беренесинин 4, 7-бөлүктөрүн, 401-беренесинин 2-бөлүгүн Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 23, 61 жана 100-беренелерине карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчүн өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартылсын.

2. Өтүнүч жана ага тиркелген материалдар арыз ээсине кайтарылып берилсин.

3. Аныктама тараптар жагынан үч айдын ичинде Конституциялык сотко даттанылышы мүмкүн.

Судьялар коллегиясы:

К.Дж. Кыдырбаев

Ч.А. Айдарбекова

Л.Ч. Жолдошева

№ _____